

Ефективна збутова діяльність дозволяє задовольняти потреби клієнтів та максимально відповідати їх запитам. Компанії повинні впроваджувати інноваційні методи стимулювання збуту, зосереджуючись на пошуку альтернативних варіантів у формуванні збутової політики підприємства.

Список використаних джерел:

1. Болт Р. Дж. *Практичний посібник з управління збутом: Пров. з англ. / Навч. ред. і авт. предисл. Ф. А. Крутіков.* – М: Економіка, 1991. – 271 с.
2. Бутенко Н. В. *Маркетинг: Підручник.* – К.: Атіка, 2008. - 354с.
3. Белявцев М. *Стратегічне маркетингове управління збутом підприємств / М. Белявцев, Бєспята М. // Маркетинг в Україні.* – 2010. – № 1. – С. 24–26.
4. Павленко А. Ф., Войчак А. В. *Маркетинг: Підручник.* К.: КНЕУ, 2003. 246 с.

УДК 330.3

Оглобліна В.О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів*

Юхименко К.М., Уханьов О.О.

здобувачі PhD

*ІННІ імені Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету*

**ЕНЕРГОКООПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ВІДБУДОВИ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Повномасштабне вторгнення росії в Україну протягом першого року призвело до нечуваних економічних втрат для нашої країни. Відповідно до останнього звіту Світового Банку [1] за 1 рік активних бойових дій лише прями фізичних руйнувань майну та інфраструктурі було завдано на 135 мільярдів дол. США, що складає понад 60% ВВП країни до вторгнення. Наразі прогнозована вартість відновлення житлової, транспортної, енергетичної та бізнес-інфраструктури коштуватиме Україні не менш як 411 мільярдів дол. США.

Однією із найбільш постраждалих галузей української економіки за цей рік (8% від загальних руйнувань [1]) стала енергетика - понад 40% енергетичної мережі були зруйновані або критично пошкоджені внаслідок ворожих атак по критичній інфраструктурі [2]. Це спричинило віялові та аварійні відключення електроенергії по всій країні, деякі з яких тривали тижнями, що в свою чергу негативно вплинуло на економічну Ситуацію в країні - 86 мільярдів дол. США склали втрати бізнесу за рік, з яких 38 припали на період Липень 2022 - Лютий 2023 та прямо пов'язані із "блекаутами". Енергетична сфера тісно пов'язана із постачанням води, тепла, зв'язку та інших важливих для сучасного бізнесу благ, які були обмежені. Національний Банк України оцінив негативний вплив енергетичної кризи в Україні на ВВП у IV кварталі 2022 року у 4 відсоткових пункти, що знизило цей показник до 35% [3]. За результати опитування Європейської асоціації бізнесу в Україні [4] - лише 18% з опитаних компаній повністю або майже не мали проблем через відключення електроенергії, у той самий час 66% компаній змінили графік роботи, 40% – зменшили обсяги виробництва, 12% – закрили частину офісів/відділень/торгових точок, 9% призупинили роботу, 9% законсервували частину приміщень, і 1% повністю зупинили роботу.

Для подолання нових викликів, значна частина українського бізнесу (86% з опитаних) встановили собі генератори, або інші джерела безперебійного живлення, інвестуючи у це в середньому близько 106 тисяч дол. США на компанію[4].

Будь який бізнес має закладати вартість усіх використаних їм ресурсів для виготовлення, транспортування та дистриб'юції продукції або послуги їх ціни, враховуючи їх у собівартість. Такі значні капітальні витрати як придбання та встановлення власного генератора електроенергії бізнесами досить швидко знаходять своє відображення у кінцевій вартості продукту, тим самим пришвидшуючи темпи інфляції.

Дійсно, більшість підприємств обмежилися малими генераторами (до 10 кВт), та вийшли на 15-20 грн за кіловат, проте значно звузивши асортимент, проте порівнюючи із електроенергією "з мережі" із ринковою вартістю у 5-6 грн, втрати складають 10-15 грн (100% - 150%) на кіловаті, навіть при найекономнішому варіанті. Розуміючи постійно спадаючу платоспроможність клієнта, український бізнес починає "економити" – вмикати генератори лише

“під потребу”, купляти дешевші паливно-мастильні матеріали, зберігати генератор невідповідним чином, тим самим зменшуючи його строк служби і збільшуючи реальну вартість кіловат-години для кінцевого споживача.

Більш детально розглянувши проблему енергетичної кризи з технічної точки зору, то стає зрозуміло що одним із головних факторів ризику є надмірна централізованість енергосистеми, що залишилась у спадок від СРСР, де найменший дисбаланс може призвести до критичних проблем в рамках країни, а транспортування енергії на великі відстані виведено в абсолют. Вирішенням цих викликів на період відновлення трансформаторних потужностей, стала децентралізація – розділення країни на умовні “енергоострови”, аби зменшити радіус необхідного балансування мережі і збільшити ефективність її роботи.

Однією із основних ідей та цінностей Енергокооперації є саме децентралізація ресурсів задля максимізації їх ефективності. Наразі, в контексті Енергокооперативів частіше обговорюють спільноти, що працюють із ВДЕ, проте досвід показав, що технології, які використовуються не настільки важливі саме для забезпечення енергонезалежності. Один великий дизельний генератор може забезпечувати 3-5 підприємств, працюючи на стандартних обертах, не збільшуючи вартості обслуговування, що за умови кооперації цих підприємств може значно знизити фінансове навантаження на кожне окремо взяте.

Звичайно, більше ефективною є генерація за допомогою ВДЕ потужностей - наприклад 1 кВт встановленої потужності СЕС коштує лише \$1000 і має строк гарантований служби 10 років, щонавіть за ціною “Зеленого тарифу” коштує в декілька разів дешевше за згенеровану дизелем.

Так, сьогодні в Україні є нові “кризові” кейси енергетичної кооперації, що працюють, проте майже усі вони незаконні через надмірну зарегульованість та низьку адаптивність українського енергетичного законодавства та значну монополізацію ринку.

Список використаних джерел:

1. *World Bank Document*
2. URL: <http://surl.li/gxwah>
3. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4
4. URL: <http://surl.li/gxwas>